Dvojmesačník žiakov ZŠ Beňuš

Marec - Apríl 2016

BEŇUŠSKÝ ŠKOLÁČIK

SLOVENSKO a jeho prírodné krásy

Jar je tu • Deň Zeme - každý deň • Páči sa mi život na dedine?

Máj - lásky čas • Hádanky • Bludisko k maškrtám

JAR JE TU

Príchod jari, najkrajšieho ročného obdobia, bol kedysi na území Slovenska spájaný s rôznymi ľudovými tradíciami, ba dokonca s magickými rituálmi, ktorým ľudia pripisovali mimoriadny význam, no hlavne sa pri ich vykonávaní dobre zabavili. Jednou z nich je vynášanie Moreny, slamenej figuríny odetej do ženských šiat. Tá symbolizovala slovanskú bohyňu zimy a smrti. Ľudia ju nosili po dedine, nakoniec podpálil a hodili do potoka. Verili, že takto odoženú od seba choroby, ba aj smrť. Pre staré dievky bol tento zvyk obzvlášť dôležitý. Museli pozorne sledovať, kde sa Morena zastaví. Ak to bolo blízko nejakej chalupy, v ktorej býval slobodný mládenec, ten jej mal byť aj súdený.

Na Kvetnú nedeľu chodili chlapci a dievčatá s mašľami ozdobenou vetvičkou zelenej vŕby a gazdinkám odriekali, na oslavu prichodiacej jari, túto povedačku:

„Prišla kvetná nedeľa, kde si kľúče podela, ta dala som, ta dala, svätému Ďurovi, aby pole odomykal, aby tráva rástla. Tráva je zelená až po vyše kolená."

Na Zelený štvrtok sa s posledným odbitím zvonov ľudia išli umyť, aby boli pekní a zdraví. Dievčatá sa prechádzali okolo vŕby a česali si vlasy, aby im rýchlejšie rástli. Gazdovia strihali dobytok, vyháňali ho na prvú pašu, pričom mu do chvostov zapletali červenú nitku proti urieknutiu a nad dverami stajne robili kríž proti strigám. Museli tiež stihnúť sejbu, pretože v piatok a sobotu sa zemou nesmelo hýbať. Gazdiné vymietli domce a zlé sily odháňali rapkáčmi, lebo duchovia sa hluku báli. Vydajachtivé devy v noci pred Veľkým piatkom hľadali kaluže a sadali si do nich odriekajúc verše:

„Kaluža, kaluža, dajže mi muža.
Ak mi muža nedáš, na rok ma tu zas máš.“

Ostatné dievčence počas Bielej soboty maľovali kraslice, na ktoré napísali verše pre svojich nápadníkov. A v nedeľu sa obracali v kuchyni, lebo prišla na rad vytúžená hostina, ktorá symbolizovala jarné znovuzrodenie.
Vyšibanie a kúpačka na Veľkonočný pondelok mali priniesť zdravie a krásu a definitívne zažehnať zlých duchov. Polievači v minulosti dostávali kraslicu a stužku, peniažky putovali na spoločnú zábavu, prvú od konca fašiangov.
Priestor na malú veľkonočnú pomstu dostali dievčatá v utorok, keď už skoro ráno čakali schované na mládencov s poriadnou nádielkou vody, či korbáčmi.
Jarné zvyky pokračovali i na Juraja, o ktorom ľudia vraveli:

„Do Ďura nenarastie nič, aj keby kliešťami ťahal zo zeme a po Ďurovi všetko ide von, aj keby to kladivom zatĺkal.“

K najväčším rituálom toho dňa patrilo pálenie Jurských ohňov, ktoré vyháňali zlé sily z chotára.
Stavanie májov má v našej kultúre romantický charakter. Máj sa staval pred domy, v ktorých bolo dievča súce na vydaj. Krivý alebo nepravidelne rozkošatený strom bol hanbou pre dievča aj pre darcu. Mládenci s muzikou išli do každého domu, pred ktorým máj stal a v tanci vykrútili dievča i všetky ženy v dome. Tanečnice ponúkali chlapcov pálenkou a vyberali peniaze za máj.
Päťdesiaty deň po Veľkonočnej nedeli je turíčna nedeľa. Na Turíce sa domov nosili zelené ratolesti a bahniatka. Tie mali za úlohu priťahovať dobré sily a chrániť pred zlom. Medzi tradičné zvyky tohto sviatku patrilo i práskanie bičom na lúkach a turičné vatry. Najznámejšou tradíciou je však otváranie studničiek. Studničky v chotároch museli byť obradne vyčistené a upravené. Chotár s nevyčistenou studničkou postihli duchovia nedostatkom vlahy.

Deň Zeme – každý deň

Od roku 1970 si každoročne pripomíname Deň Zeme. Práve v tento deň sa snažíme urobiť niečo užitočné pre naše životné prostredie. Čistíme lesy, potoky, dediny... No pozastavme sa práve tu. Prečo iba jeden deň v roku? Veď celý náš život nás planéta nosí, dáva nám najcennejšie dary ako sú voda, vzduch, teplo, potraviny a mnoho iných. Myslím, že každý deň by sme mali spraviť niečo osožné a užitočné. Venujme kúsok pozornosti práve týmto nasledujúcim radám, aby každý deň bol Dňom Zeme. Naučme sa nielen brať, ale aj dávať.

1. Uprednostňujme sprchovanie pred kúpaním, ušetríme až 2/3 vody.

2. Zastavme vodu, keď si čistíme zuby.

3. Používajme nabíjateľné batérie, predídeme tak zbytočným nebezpečným odpadom.

4. Zapojme sa do systému triedenia odpadu.

5. Nenechávajme v sieti nabíjačku na mobil či fotoaparát, pokiaľ sa nenabíjajú. Nabíjačky ponechané v zásuvke spotrebujú až 10 krát viac energie ako je treba pri nabíjaní.

6. Nenechávajme spotrebiče v polohe STAND BY, pretože takto nie sú vypnuté, dochádza k skrytému odberu energie.

7. Vyhnime sa častému a dlhšiemu používaniu mikrovlniek. Už pri dvoch porciách spotrebujú viac energie ako sporák.

8. Snažme sa chodiť čo najviac pešo alebo na bicykli, pomôžeme nielen svojmu zdraviu. Ak už sa do cieľa nemôžeme dostať pešo alebo bicyklom, využívajme hromadnú dopravu. Najbezpečnejšia a k prírode najšetrnejšia je vlaková doprava. Skúsme ju uprednostňovať pred autobusmi a pomôcť tak k jej zachovaniu. Pri jazde autom sa ho snažme plne využiť – jazdime viacerí.

Slovensko a jeho prírodné krásy

Srdce Európy – tak niektorí hovoria našej malej krajine. Napriek svojej veľkosti, skrýva Slovensko mnohé krásne zákutia, o ktorých ani nevieme. Každá obec, každý vrch či dolina nás môže prekvapiť svojou nekonečnou krásou. Poďme sa spolu potúlať po našich najkrajších oblastiach.

Naše územie „zdobí“ päť národných parkov. Určite najznámejší je Tatranský národný park (TANAP) a zároveň je aj najstarším národným parkom na Slovensku. Jeho panorámu môžeme obdivovať z mnohých strán. Je síce pekné pozerať sa zdola, ale čo takto vyliezť aspoň na Kriváň? Je to jeden z najnavštevovanejších tatranských štítov, ktorý sa týči do výšky 2494 m. Už z diaľky ho možno ľahko rozpoznať, vďaka jeho typickému zakriveniu.

Kriváň

Určite viete, ktorý národný park obklopuje naše dedinky. Áno správne – Národný park Nízke Tatry (NAPANT). Jeho najvyšším vrchom je Ďumbier (2043 m), pod ktorým sa nachádza známa chata „Štefanička“. Je veľmi obľúbeným stanovišťom turistov, kde sa môžu občerstviť a zároveň pokochať krásnymi výhľadmi.

K Nízkym Tatrám patrí aj vrch - Kráľova hoľa (1946 m.), ktorý určite všetci poznáme. Veď pohľady naň sa nám naskytajú aj z našich dediniek. Jej poznávacím znamením je rádiový a televízny vysielač, ktorý vidieť z veľkej diaľky. Z vrcholu

Pohľad z Ďumbiera

sú nádherné výhľady na Spiš, Vysoké Tatry, Liptov ale aj Horehronie. Preto sa oplatí vybrať sa aj na toto krásne miesto.

Kráľova hoľa

Naše putovanie ukončíme v Národnom parku Slovenský raj. Je to krajina plná krasových planín, tiesňav a vodopádov. Chráni jednu z najväčších ľadových jaskýň v Európe – Dobšinskú ľadovú jaskyňu. Podzemné kráľovstvo vyráža dych svojou veľkosťou a krásou. Najtypickejším prvkom Slovenského raja sú rokliny a tiesňavy, a s tým spojené rebríky, po ktorých možno zdolať kaskády vodopádov a zažiť tak neopakovateľné dobrodružstvo. Hor sa do hôr!

Slovenský raj

Dobšinská ľadová jaskyňa

Páči sa mi život ne dedine?
(zo žiackych slohových prác)

Bývam v dedine s názvom Braväcovo. Oproti mestu tu máme čistejší vzduch a prostredie. Väčšina obyvateľov býva v rodinnom dome so svojou záhradkou tak, ako ja. Pestujeme si rôznu zeleninu a ovocie, chováme zvieratá. Síce tu máme len jeden obchod s potravinami, no vieme sa z neho zásobiť. Ľudia v Braväcove sú príjemní a zhovorčiví, ochotní pomôcť vždy, keď treba. Našu dedinu obklopuje zeleň, čisté polia a lúky. V lete rozvoniavajú kvety a v jeseni je naša dedinka krásne sfarbená. Preto sa mi páči život na dedine. *(Bibka Bacúšanová, IV. trieda)*

Prečo sa mi život na dedine páči? Je tu veľa možností využitia voľného času v prírode. Chodím sa voziť na bicykli, so sestrou a kamarátmi hrávame futbal, volejbal. S naším psom Benom sa naháňame po záhrade. Keď majú rodičia čas, chodíme na prechádzky do hory alebo okolia. Naše prechádzky sú úžasné. Nahradiť ich niečím z mesta? Bolo by to hlavne klzisko, kino, miesta, na ktorých by sme sa mohli stretávať s kamarátmi, ktorých mám veľa v mojej dobrej škole. Správame sa k sebe veľmi priateľsky. No nielen v škole, ale aj v okolí sú dobrí ľudia, navzájom sa poznajú a pomáhajú si, nie ako v meste. A ten výhľad z mojej izby na hory je nenahraditeľný! Preto nadovšetko ľúbim svoju dedinu. Mám tu skvelý dom, rodinu, starkú, ujov a perfektnú školu, do ktorej rád chodím po čerstvom vzduchu. Ten v meste určite nenájdem.
(Maťko Kudzbel, IV. trieda)

Od malička žijem na dedine. Volá sa Braväcovo. Je to najkrajšia dedina, akú poznám. Vonia lesom a čistotou. Vládne tu pokoj a láska. Všetci sa navzájom poznáme, pomáhame si. Sme ako jedna veľká rodina. Občas mi je ľúto, že tu nemáme kino, či divadlo, ale našu dedinôčku by som nevymenila za žiadne iné miesto na svete.
(Peťka Murgašová. IV. trieda)

Život na dedine sa mi páči, aj keď je tu iba jeden obchod. Z mojej izby mám skvelý výhľad na hory, a tiež na fontánu, ktorú dokončili len minulý rok. V strede dediny máme krásne pódium, na ktorom sa každé leto konajú rôzne vystúpenia. Pýšime sa aj hlavným amfiteátrom. V dedine funguje viacero športových klubov. Jedným z nich je futbalový klub Sokol Braväcovo. Za mladších žiakov hrávam aj ja. Veľmi obľúbeným miestom, nielen pre miestnych obyvateľov, je penzión Schweintaal. Naša dedina je tichá a naozaj pekná.
(Lukáš Kochan, IV. trieda)

Ahoj, som Ninka Baliaková. Bývam v malej dedinke Gašparovo. Mám to tam veľmi rada. Keď sa pozriem z okna , vidím našu krásnu záhradu. Blízko domu máme veľký les, do ktorého radi a často chodíme. Je v ňom naozaj nádherne. Rodičia tam zabudnú na starosti, keď sa s nami prechádzajú a hrajú všelijaké hry. Aj keď je naša dedinka malá, nám úplne stačí.
(Ninka Baliaková, IV. trieda)

Máj - lásky čas

Počas roka sa nám striedajú mesiace a ročné obdobia. Zimu vystriedala jar a s ňou prichádza azda najkrajší mesiac v roku, keď sa všetko prebúdza k životu, stromy kvitnú a včielky začínajú usilovne zbierať peľ. Áno, práve máj je tým krásnym obdobím lásky.

Už staré ľudové múdrosti hovoria, že dievča, aby po celý rok dostatok lásky malo, musí ho v prvý májový deň mládenec pobozkať pod rozkvitnutou čerešňou.

No nielen takto oslavujeme lásku v máji. Práve druhá májová nedeľa je venovaná najdrahším osobám v živote každého jedného z nás – našim mamám. Nie veľké dary vyjadria našu lásku. Určite každú mamičku poteší aj drobná kytička natrhaná na jarnej lúke alebo venovanie napísané roztrasenou rúčkou prváčika. Postačí aj pusa na líčko a slová: „ Mami, mám Ťa rád!“

A keďže máj je lásky čas, prejavme si všetci lásku navzájom. Nech je láskou naplnený každý náš deň!

„ Láska, to sú krídla, ktoré dal Boh človeku, aby mohol vzlietnuť až k nemu.“

MICHELANGELO BUONAROTTI

Potrápte si hlavičky

1. V košíku máte 5 jabĺčok.
   Viete, ako ich treba rozdať piatim deťom, aby každé dostalo jedno celé jabĺčko, a aby 1 jabĺčko zostalo v košíku?

2. Jedno dievča, ktoré sa učilo šoférovať, išlo v jednosmernej ulici opačným smerom, ale neporušilo žiadny právny predpis.
   Prečo?

3. Ako najďalej môže pes zabehnúť do lesa?

4. Prečo nemôže byť muž žijúci v USA pochovaný v Kanade?

5. Pozerám sa na niekoho fotografiu. Uhádnite, kto je na nej odfotený, ak nemám žiadnych súrodencov a otec toho muža na fotografii je syn môjho otca.

6. Ak správne hodíš bumerang, tak sa k tebe vráti. Dokážeš však hodiť loptu (čo najsilnejšie), aby sa k tebe vrátila a aby pritom do ničoho nenarazila, nebola k ničomu pripevnená a bez pomoci iných ľudí?

7. Malému chlapcovi spadla do úzkej hlbokej rúry pingpongová loptička. Rúra bola len o niečo širšia ako loptička, teda rukou ju vytiahnuť nemohol.
   Čo by ste mu poradili aby dostal túto loptičku von (bez jej poškodenia)?

Odpovede nájdete na poslednej strane.

Nájdi správnu cestu k maškrtám:

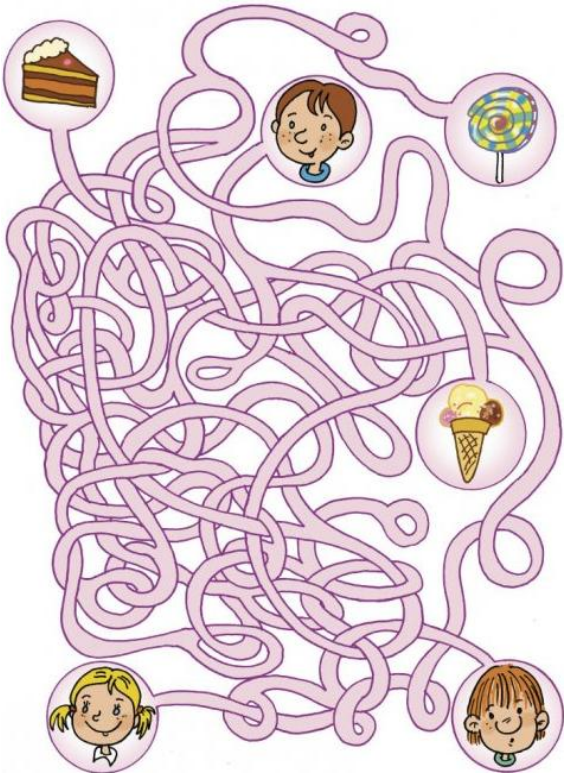

Odpovede na hlavolamy zo strany 11:
1. Každé dieťa dostane jedno jablko, pričom jedno z detí dostane svoje jablko v košíku. 2. Išla peši. 3. Do lesa možno najďalej zabehnúť do polovice, potom sa už beží von z lesa. 4. Prečo by živého muža mali pochovávať?
5.Na fotografii je môj syn. 6. Stačí hodiť loptu priamo nad seba. Gravitácia sa postará o ostatné.
7. Do rúry treba naliať tekutinu. Na jej hladine bude loptička plávať.

Školáčik – časopis Základnej školy v Beňuši. *Vydavateľ:* Základná škola Beňuš. *Adresa:* Základná škola, č. 250, 976 64 Beňuš, *e-mail:* zsbenus@zsbenus.edu.sk.
Redakčná rada: Šéfredaktor: P.Javorčík, zástupca šéfredaktora: A.Masaryková
Grafická úprava: Mgr.Lucia Cabanová,. Vychádza dvojmesačne.
členovia redakčného krúžku, predseda RR: D. Bacúšanová .